

ZAŁĄCZNIK

„ABC Praktykanta”

I. Organizacja kształcenia psychologiczno-pedagogicznego studentów w toku praktyk

Program kształcenia psychologiczno-pedagogicznego CEN UW, jest tworzony w ścisłej korelacji z organizacją i programem Twoich praktyk studenckich. Zakładamy, że nawiązując do zdobytych na praktykach doświadczeń w szkole, będziesz mógł efektywniej:

- rozwijać umiejętności planowania, prowadzenia i dokumentowania zajęć,
- budować dialogowe relacje z uczniami, gronem pedagogicznym, rodzicami,
- badać i rozumieć rzeczywistość edukacyjną szkoły integrując poznaną teorię z praktyką.

Chcielibyśmy także zachęcić Cię do refleksji nad kierunkiem i przebiegiem własnego rozwoju zawodowego, w tym budowania osobistej teorii bycia nauczycielem-wychowawcą.

II. Organizacja pracy studenta podczas praktyk

Aby móc w pełni zrealizować założone cele kształcenia ustalamy, że **30 godz. praktyk w szkole** poświęcisz na realizację zadań bloku psychologiczno-pedagogicznego.

W ramach kształcenia psychologiczno-pedagogicznego, zobowiązany jesteś do prowadzenia osobistej teczki *Portfolio praktykanta*¹. W skład portfolio powinny wchodzić:

1. Kształcenie pedagogiczne:

- wszystkie materiały związane z realizowanym projektem,
- *Dzienniczek doświadczeń* studenta,
- analiza wybranego zdarzenia – sytuacji problemowej,
- wybrane 2 scenariusze przeprowadzonych lekcji lub zajęć pozalekcyjnych wraz z samooceną (ew. scenariusz jednych zajęć dwukrotnie przeprowadzonych, z uwzględnieniem modyfikacji),
- wypełniony przez nauczyciela – opiekuna praktyk w szkole arkusz obserwacji *Kompetencje pedagogiczne praktykanta*.

2. Kształcenie psychologiczne:

- obserwacje, protokoły, analizy oraz inne materiały niezbędne do przygotowania analizy przypadku ucznia trudnego.

Po praktykach chcemy, bazując na Twoich doświadczeniach wyniesionych z praktyk studenckich, pomagać Ci w:

- rozwijaniu osobistej teorii nauczania i wychowania,
- doskonaleniu własnego warsztatu pracy nauczyciela,
- pogłębianiu refleksyjnej i rozumiejącej oceny doświadczeń własnych i rzeczywistości szkolnej.

III. Organizacja pracy na praktykach – realizacja zadań kształcenia psychologicznego

Celem tej części Twoich działań jest wykorzystanie poznanych technik gromadzenia wiedzy o uczniu w praktyce (min. obserwacji, analizy wytworów) przez zebranie materiałów do analizy przypadku wybranego ucznia sprawiającego trudności wychowawcze. Materiały, gromadzone w tezcze portfolio będą szczegółowo omówione i wykorzystane w czasie zajęć psy-

¹ Portfolio jest jedną z technik monitorowania i autoprezentacji rozwoju zawodowego nauczyciela – najczęściej przyjmuje się, że jest to stale powiększająca się kolekcja materiałów o charakterze autentycznych dokumentów, ilustrująca rozwój kompetencji zawodowych. (zob. *Uczenie metodą projektów* (red.) B.D. Gołębiak, s. 22-28, WSiP, Warszawa 2002.

chologicznych podsumowujących praktyki studenckie do przygotowania analizy przypadku ucznia trudnego (opis funkcjonowania ucznia i sposobów pomocy dydaktyczno-wychowawczej możliwych do zastosowania wobec diagnozowanego ucznia).

By przygotować się do realizacji zadania w czasie trwania praktyk, po własnych wstępnych obserwacjach oraz konsultacji z nauczycielem-opiekunem praktyk, wybierz ucznia, który jest określany przez innych nauczycieli jako sprawiający tzw. trudności wychowawcze. Taka etykieta jest bardzo pojemna i może dotyczyć kłopotów dziecka w kontaktach z rówieśnikami (np. agresji, wpadania w konflikty, podburzania grupy, izolowania się od innych uczniów) lub/i z nauczycielami (negowanie zasad i próśb nauczycieli, niewypełnienie poleceń, nieprzygotowanie się do zajęć itd.).

Decydując się na wybór ucznia, którego psychologiczną sylwetkę będziesz analizować zastanów się, jak w tym wypadku należy rozumieć pojęcie trudności wychowawczych. Następnie rozpocznij zbieranie szczegółowych informacji o wybranym uczniu.

Wśród materiałów przygotowanych do analizy przypadku powinny znaleźć się:

1. Spisane szczegółowe protokoły obserwacji zachowań ucznia, a w tym:
 - obserwacja fotograficzna 2 całych lekcji, jednej z przedmiotu, z którego uczeń ma największe trudności (i/lub na którym sprawia największe kłopoty wychowawcze), jednej z przedmiotu, nie sprawiającego uczniowi trudności (lub sprawiającego trudności najmniejsze) i/lub na której nie sprawia on kłopotów wychowawczych;
 - obserwacja fotograficzna 2 przerw w których uczestniczy uczeń;
 - prowadzenie dzienniczka obserwacyjnego (krótka notatka po każdym kontakcie z uczniem w różnych sytuacjach szkolnych, także pozaszkolnych) – co najmniej 5 notatek.

Obserwacje muszą być rozłożone w czasie, co najmniej w ciągu dwóch tygodni pracy szkoły (10 dni).

2. Analiza wytworów ucznia. Należy uzyskać zgodę ucznia na przejrzenie jego zeszytów, wypracowań itp.

Powinny zostać przeanalizowane co najmniej 4 wytwory, w tym:

- co najmniej dwa zeszyty (z przedmiotu sprawiającego największe trudności i sprawiającego uczniowi najmniejsze kłopoty),
- jedno wypracowanie na temat dowolny,
- oraz dodatkowo rysunki, projekty lub prezentacje.

Kryteria analizy prac ucznia:

W przypadku analizy zeszytów należy określić:

- jakość i czytelność pisma,
- typowe, powtarzające się błędy (rzeczowe, ortograficzne, w liczeniu),
- liczba skreśleń, poprawek,
- dokończenie notatek,
- wykonanie zadań domowych,
- puste miejsca, luki,
- staranność i estetyka prowadzenia zeszytu (także zmiany, zróżnicowanie),
- oceny lub opinie nauczyciela,
- ostatnia strona zeszytu – zapiski osobiste.

W przypadku analizy wypracowań należy określić:

- temat wypracowania,
- język – bogactwo słownika, złożoność zdań, obrazowość języka (porównania i metafory), poprawność językowa (gramatyka, ortografia),
- konstrukcję: wstęp, rozwinięcie zakończenie,
- wykorzystanie wyobraźni, wyjście poza stereotypy szkolne,

- odniesienia osobiste (założenie: napisany tekst jest formą ekspresji siebie, własnych emocji, postaw, potrzeb, sposobu widzenia świata itp.):
- wyrażane emocje: ogólny nastrój, emocje pozytywne, negatywne,
- cechy bohatera wypracowania: akceptowane, krytykowane, ewentualna identyfikacja z bohaterem,
- wyrażane opinie o innych ludziach, sensie życia, sobie samym.

W przypadku prac plastycznych należy określić:

- treść i temat pracy (szczególnie przy pracach dowolnych),
- wybraną technikę,
- jakość wykonania pracy,
- ilość i jakość wykonanych szczegółów i detali,
- adekwatność doboru kolorów do tworzonego tematu,
- czas poświęconego na realizację wytworu,
- nastawienie ucznia wobec swojej pracy,
- adekwatność sposobu wykonania pracy w odniesieniu do wieku ucznia,
- w przypadku analizy wielu dowolnych prac ucznia – dominującej w nich tematyki oraz kolorystyki.

Analizę należy wykonać według otrzymanych kryteriów na bieżąco (niemożność zabrania wytworów uczniowi). Gdy istnieje taka możliwość fragmenty zeszytów, projektów, prezentacji, wypracowania, rysunki należy skopiować i włączyć do teczki portfolio).

Dla każdego wytworu analiza powinna być przeprowadzona oddzielnie. Warto wzbogacić ją o własne przemyślenia i obserwacje.

3. Wyniki badania socjometrycznego. Celem badania jest ustalenie pozycji wybranego ucznia w jego klasie.

W klasie, do której uczęszcza wybrany uczeń należy przeprowadzić badanie socjometryczne z użyciem 2 kryteriów pozytywnych. Do teczki portfolio należy wpiąć wypełnione tabelki wyborów i narysowane socjogramy.

4. Wyniki diagnozy ról zadaniowych pełnionych przez ucznia.

Obserwacja wybranego ucznia w sytuacji pracy grupowej na lekcji i zdiagnozowanie, jakie role zadaniowe pełni (np. według typologii H. Hamer). Do teczki portfolio należy wpiąć wypełniony arkusz z listą ról. Przykładowe role grupowe, jakie mogą podejmować uczniowie pracując w grupie:

Koordinator – rozdziela zadania pilnuje przebiegu pracy.

Motywator – pobudza do działania, zachęca do pracy.

Pomysłodawca – podsuwa pomysły, proponuje rozwiązania.

Modyfikator – modyfikuje pomysły, rozszerza je, wzbogaca.

Echo – powtarza pomysły, kontynuuje pracę zaczęta przez innych.

Ekspert – udziela odpowiedzi na różne pytania, wie więcej niż inni.

Sluchacz – uważnie słucha, czasem włącza się w dyskusję.

Pomocnik – wykonuje prace dodatkowe, notuje, referuje.

Strażnik zasad – pilnuje reguł pracy i przestrzegania zasad.

Bierny – nie włącza się w pracę grupy, wycofuje się z zadań.

Zniechęcony – negatywnie nastawiony, podważa pomysły i sens pracy grupy.

Indywidualista – pracuje po swojemu, nie przestrzega reguł i zasad.

Dominujący – nie dopuszcza innych do głosu, narzuca swoje zdanie.

Koziół ofiarny – jest obiektem ataków innych uczniów.

Blokujący – przeciwstawia się inicjatywom większości grupy, neguje pomysły.

Blażen – utrudnia skupienie pozostałym uczniom wygłupiając się.

Kotek – stale domaga się uznania, przypochlebia się.

5. Zapis rozmowy z wychowawcą klasy i/lub pedagogiem szkolnym. Celem rozmowy jest:
- ustalenie, na czym polegają trudności wybranego ucznia w nauce i zachowaniu,
 - jakie są mocne strony ucznia (uzdolnienia, zainteresowania),
 - z jakich form pomocy ze strony szkoły uczeń korzysta (pomoc materialna –np. obiady, pomoc psychologiczno-pedagogiczna – praca z pedagogiem, zespół wyrównawczy, kontakt z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, świetlica socjoterapeutyczna, grupa socjoterapeutyczna),
 - w zależności od wiedzy nauczyciela:
 - jaka jest sytuacja domowa ucznia (materialna i mieszkaniowa, rodzinna – wykształcenie rodziców, czy pracują, rodzina pełna, niepełna, zastępcza, adopcyjna, z problemem alkoholowym itp., system wychowawczy panujący w rodzinie),
 - jaki jest stan zdrowia ucznia,
 - ogólna opinia nauczyciela o uczniu.

PAMIĘTAJ!

- Umów się na indywidualne spotkanie w czasie i miejscu dogodnym dla ciebie i twojego rozmówcy.
 - Przemyśl kolejność pytań, jakie chcesz zadać.
 - Zaplanuj na spotkanie odpowiednią ilość czasu.
 - Na wstępie wyjaśnij, że przeprowadzenie rozmowy stanowi jedno z twoich zadań, jakie wykonujesz w ramach praktyk.
 - Stawiaj pytania otwarte, ale nie naciskaj rozmówcy, gdy nie będzie chciał na któreś z nich odpowiedzieć. Dopytuj, jeśli wypowiedź nie będzie dla ciebie jasna.
 - Notuj wszystkie wypowiedzi w trakcie rozmowy lub tuż po niej.
6. Zapis rozmowy z uczniem:

Cel: poznanie zainteresowań i mocnych stron oraz ogólne określenie jak uczeń widzi siebie i jaki ma stosunek do negatywnych uwag o jego zachowaniu. Pytania do zadania uczniowi:

- Czym się interesujesz?
- Co lubisz robić w wolnym czasie?
- Kim chcesz być w przyszłości?
- Jak reagujesz (co robisz, mówisz, czujesz), kiedy ktoś Cię krytykuje? Jak kiedy chwali?
- Co najbardziej a co najmniej podoba Ci się w szkole?
- Których kolegów i nauczycieli lubisz, a których nie lubisz?

PAMIĘTAJ!

- Pamiętaj by prowadzić rozmowę po uzyskaniu na nią zgody ucznia.
- Umów się na indywidualne spotkanie z uczniem w czasie i miejscu dogodnym dla ciebie i twojego rozmówcy.
- Przemyśl kolejność pytań, jakie chcesz zadać.
- Zaplanuj na spotkanie przynajmniej pół godziny czasu.
- Na wstępie poinformuj ucznia o celu rozmowy. Wyjaśnij także, że przeprowadzenie rozmowy stanowi jedno z twoich zadań, jakie wykonujesz w ramach praktyk.
- Bądź wobec ucznia szczerzy.
- Stawiaj pytania otwarte, ale nie naciskaj rozmówcy, gdy nie będzie chciał na któreś z nich odpowiedzieć. Dopytuj, jeśli wypowiedź ucznia nie będzie dla ciebie jasna.
- Notuj wszystkie wypowiedzi w trakcie rozmowy lub tuż po niej.
- Zanutuj także swoje obserwacje dotyczące tego, jak chętnie uczeń wypowiadał się i jakie sprawił na Tobie wrażenie.

7. Wyniki analizy dokumentacji. Przejrzyj dziennik klasowy, zeszyt uwag (jeśli jest), arkusze ocen ucznia. Zanotuj i przeanalizuj dokumentację pod kątem:
- typowych ocen ucznia,
 - różnicowania ocen z poszczególnych przedmiotów i w obszarze danego przedmiotu,
 - średnich z ocen (za semestr, rok szkolny),
 - poprawek,
 - drugoroczności,
 - charakterystycznych uwag dotyczących zachowań ucznia (np. na jakich lekcjach przeważają uwagi negatywne).

IV. Organizacja pracy na praktykach – realizacja zadań kształcenia pedagogicznego

4. 1. Projekty studenckie

Wybór tematu projektu do realizacji (indywidualnie lub grupowo) następuje na zajęciach konwersatoryjno-warsztatowych z pedagogiki.

Proponujemy Ci następujące tematy projektów:

1. Start zawodowy nauczyciela.
2. Diagnoza i integracja klasy szkolnej.
3. Szkoła jako demokratyczna organizacja ucząca się.
4. Nauczyciel – wychowawcą.
5. Zagrożenia współczesnej szkoły.
6. Kierowanie zespołem klasowym.
7. Dziecko nietypowe w szkole.
8. Relacje nauczyciel – rodzic w szkole.
9. Samorozwój nauczyciela w szkole.

Są to większości projekty badawcze – ich celem jest **zebranie i usystematyzowanie** informacji dotyczących wybranych obszarów pracy szkoły i nauczyciela.

Bardzo ważne jest byś w trakcie realizacji projektów przyjmował postawę **rozumiejącego, wyjaśniającego** (a nie krytykującego, oceniającego) **badacza rzeczywistości szkolnej**.

Jeżeli podejmiesz się realizacji projektu *Nauczyciel – Wychowawcą* lub *Relacja nauczyciel – rodzic w szkole* będziesz zobowiązany do podjęcia określonych **działań** na terenie szkoły tj. zaplanowania i przeprowadzenia zajęć z uczniami (lekcja wychowawcza) lub zajęć edukacyjnych dla rodziców na wybrany temat. Także w stosunku **do siebie** rozwijaj postawę rozumiejącą, badawczą – próbuj pytać siebie o sens podejmowanych działań, kierujące Twoim postępowaniem wartości, przekonania.

4. 2. Dzienniczek doświadczeń studenta

Forma dzienniczka zakłada, że zanotujesz szczególne wydarzenia z pobytu na praktykach, w których uczestniczyłeś, lub które sam zaaranżowałeś, podejmując konkretne działania. Ma to być także forma zapisu ewolucji własnych poglądów i wewnętrznego dojrzewania do zawodu nauczyciela.

Wierzmy, że wspólne omówienie w grupie zebranych w szkole doświadczeń pozwoli Ci nie tylko lepiej je zrozumieć, ale i będzie kształcąca dla całej grupy. Potrzebne jest zwracanie szczególnej uwagi na sposoby, w jakie reagujemy w rozmaitych sytuacjach. Ważne jest wydobywanie na światło dzienne procesów naszego własnego myślenia, spoglądanie na to, jak reagowaliśmy i na co liczyliśmy w danym momencie. Ważne jest obserwowanie działań i założeń teoretycznych, jakie działania te ujawniają? (D. Fish, *Kształcenie poprzez praktykę*, CODN, Warszawa 1996, str. 45-46)

4.3. Analiza zdarzenia – sytuacji problemowej

Twoim zadaniem będzie opis i szczegółowa analiza jednego zdarzenia z pobytu na praktykach szkolnych, które szczególnie skłoniło Cię do refleksji nad pracą nauczyciela. Może to być doświadczenie osobiste lub zaobserwowane podczas pobytu w szkole.

W punkcie V.3. zamieszczamy tabelę pytań, ułatwiających Ci szczegółowy opis i analizę tego zdarzenia – sytuacji problemowej.

4.4. Samoocena przeprowadzonych zajęć

Cenną informacją dla Ciebie może okazać się samoocena przeprowadzonych podczas praktyk zajęć, zarówno tych dydaktycznych, jak i wychowawczych. Proponujemy, byś samodzielnie ocenił dobre i słabe aspekty 2 przeprowadzonych zajęć i wprowadził pożądane modyfikacje. Jednocześnie zachęcamy Cię, jeśli to możliwe, byś powtórnie przeprowadził dane zajęcia (uwzględniając wprowadzone zmiany) i dokonał kolejnej samooceny.

4.5. Kompetencje nauczycielskie praktykanta – arkusz obserwacji

Oczekujemy, że arkusz obserwacji Twoich kompetencji nauczycielskich, wypełniony przez opiekuna praktyk w szkole, pomoże Ci w diagnozowaniu własnych potrzeb doskonalenia zawodowego i planowaniu dalszego rozwoju zawodowego zgodnie z własnymi przekonaniami, wartościami.

V. Narzędzia do realizacji zadań kształcenia pedagogicznego na praktykach

5.1. Szczegółowy opis projektów studenckich²

Projekt I Start zawodowy nauczyciela

1. Cele: student potrafi:

- zinterpretować zachowania uczniów podczas pierwszej lekcji,
- określić i opisać własny styl autoprezentacji i nawiązania kontaktu podczas pierwszego spotkania z uczniami,
- ocenić związane z własnym startem zawodowym sukcesy oraz trudności i sposoby ich rozwiązywania (ew. zapobiegania),
- dokonać analizy przyczyn napotkanych trudności i przedstawić różne możliwości rozwiązywania zarysowanych problemów (aspekt prewencyjny i interwencyjny).

2. Tematy szczegółowe

- a) Pierwsza lekcja w klasie – autoprezentacja.
- b) Nawiązanie kontaktu z uczniami i ustalenie zasad współpracy.
- c) Sukcesy i trudności – reakcje nauczyciela.

3. Zadania: student powinien:

- a) szczegółowo opisać przebieg pierwszej swojej lekcji w danej klasie w tym:
 - opisać cechy autoprezentacji (wizerunek, nawiązanie kontaktu z uczniami, ustalenie zasad współpracy itp.),
 - zaznaczyć w scenariuszu zajęć momenty zakłócające przebieg lekcji i sposób reakcji praktykanta,
 - dokonać analizy przyczyn napotkanych trudności i przedstawić różne możliwości rozwiązywania zarysowanych problemów (aspekt prewencyjny i interwencyjny),
 - opisać i ocenić własny styl autoprezentacji,

² Projekty zostały przygotowane przez Zespół Pedagogów w składzie: Maria Antoniewicz, Anetta Pereświat-Sołtan, Anna Olszowa, Marzena Tkocz.

- opisać i ocenić związane z własnym startem zawodowym sukcesy oraz trudności i sposoby ich rozwiązywania;
 - b) przeprowadzić i zapisać rozmowę z nauczycielami (przynajmniej dwoma) na temat dobrego startu zawodowego.
4. Proponowane metody i formy pracy:
- obserwacja i zapis (ew. zapis video).
5. Termin realizacji: praktyki ciągłe
6. Osoby odpowiedzialne:
7. Forma i termin prezentacji:
8. Kryteria oceny:
- | | |
|--|-------------|
| spełnienie wszystkich wymogów instrukcji | 1 – 10 pkt. |
| oryginalność (liczba własnych pomysłów) | 1 – 10 pkt. |
| ciekawy sposób prezentacji | 1 – 10 pkt. |

Moja adaptacja:

- w środowisku szkolnym czuję się:
 - pewnie i spokojnie,
 - zagubiona (-y),
 - pozostawiona (-y) sam sobie,
 - niepewnie,
 - podekscytowana (-y).
 - Inaczej
- od innych ludzi (nauczycieli) przeważnie doznaję:
 - wsparcia,
 - niechęci,
 - akceptacji,
 - obojętności,
 - pomocy.
 - Inne
- do moich sposobów radzenia sobie w nowej sytuacji należy:
 - zadawanie pytań o sprawy, których nie znam, nie rozumiem lub mam wątpliwości,
 - nie zadaję pytań nawet jeśli czegoś nie wiem lub nie rozumiem – wolę sprawdzić to potem samodzielnie lub poczekać na rozwój wypadków,
 - uśmiecham się do innych,
 - uśmiecham się tylko do tych, którzy dobrze mnie traktują,
 - nie ma powodu, by uśmiechać się do obcych ludzi w służbowej relacji,
 - wycofuję się z kontaktów,
 - sam (-a) inicjuję kontakty,
 - czekam, aż ktoś zrobi pierwszy krok, by nawiązać relację,
 - interesują mnie różne działania szkoły,
 - interesują mnie tylko w te działania szkoły, które dotyczą mnie bezpośrednio i w których moja aktywność jest wymagana.
 - Inne

Samoobserwacja z prowadzonej lekcji:

- radzenie sobie ze stresem i napięciem
 - najbardziej stresowało mnie

- najtrudniej było poradzić sobie z napięciem, gdy
- stres zupełnie mnie obezwładnił,
- zauważyłam(em), że:
 - a. są sytuacje, w których coraz lepiej panuję nad stresem,
 - b. radko zdarza mi się panować nad stresem,
 - c. potrafię radzić sobie ze stresem w większości sytuacji,
 - d. stres mnie mobilizuje i potrafię działać sprawnie i konstruktywnie,
 - e. nie odczuwam silnego napięcia, gdy prowadzę lekcje;
- kontakt z klasą
 - skupiałam (-em) się głównie na realizacji scenariusza lekcji, a nie na nawiązywaniu kontaktu z grupą,
 - miałam (-em) wrażenie, że wraz z upływem czasu, mam coraz lepszy kontakt z grupą:

przesłanki
 - miałam (-em) wrażenie, że wraz z upływem czasu, mój kontakt z grupą był coraz trudniejszy:

przesłanki
 - co zrobiłam (-em), by nawiązywać kontakt z grupą?
 - jakie moje zachowania mogły wpłynąć na pogorszenie się kontaktu z grupą?
- dyscyplina
 - od początku lekcji dobrze radziła (-em) sobie z utrzymaniem porządku w klasie,
 - od początku lekcji nie radziłam (-em) sobie z utrzymaniem porządku w klasie,
 - wraz z upływem czasu, coraz lepiej radziłam (-em) sobie z porządkiem w klasie,
 - moje zachowania, które wpłynęły (lub które mogły wpłynąć) na poprawę dyscypliny w klasie:
 - moje zachowania, które wpłynęły (lub które mogły wpłynąć) na pogorszenie się zachowania uczniów:
- wzbudzanie zainteresowania
 - mimo starań, nie udało mi się wzbudzić zainteresowania uczniów,
 - po wielu próbach, zdołałam (-em) zainteresować lekcją kilku uczniów,
 - grupka uczniów wykazywała stałe zainteresowanie lekcją,
 - większość lub wszyscy uczniowie chętnie brali aktywny udział w lekcji,
 - moje działania, które wspierały wzbudzanie zainteresowania uczniów, to:
 - moje działania, które mogły osłabiać wzbudzanie zainteresowania uczniów, to:
 - moim zdaniem wpływ na poziom zainteresowania (lub jego braku) wśród uczniów miały takie czynniki jak:
- radzenie sobie w sytuacjach trudnych
 - w trakcie prowadzenia lekcji nie pojawiła się sytuacja, którą uznałabym (-łbym) za trudną
 - sytuacja, która się pojawiła zupełnie mnie zaskoczyła i nie potrafiłam (-em) sobie poradzić
 - sądzę, że nie poradziłam (-em) sobie z tą sytuacją, ponieważ

- szukałam (-em) sposobu rozwiązania trudnej sytuacji, ale nie jestem zadowolona (-ny) z efektu
- sędzę, że brak sukcesu wynikać może z
- jestem zadowolona (-ny) ze sposobu poradzenia sobie w trudnej sytuacji
- sędzę, że udało mi się sprostać tej sytuacji, ponieważ
- o realizacja treści merytorycznych
 - Cele*
 - potrafiłem zrealizować większość założonych celów
 - zrezygnowałem z wcześniej założonych celów, ponieważ
 - nie udało mi się realizować zamierzonych celów, ponieważ
 - Metody*
 - trafnie doбираłam (-em) metody do potrzeb grupy i realizowanych celów
 - wprowadziłam (-em) metodę, która zupełnie się nie sprawdziła. Sędzę, że wynikało to z
 - Czas*
 - potrafiłam (-em) skutecznie kontrolować czas
 - zrealizowałem (-am) materiał zbyt wcześnie
 - nie zdążyłam (-em) zrealizować całego zaplanowanego materiału

Uwagi do realizacji projektu: Cenne przy realizacji tego projektu byłoby dodatkowo zaobserwowanie startu zawodowego wybranego nauczyciela i omówienie go wg punktu 3a).

Projekt II Diagnoza i integracja klasy szkolnej

1. Cele: student:

- rozumie znaczenie procesów społecznych zachodzących w klasie,
- potrafi dostrzec i opisać mocne strony klasy, jako zespołu oraz jej deficyty,
- budować program integracji klasy, zgodny z rzeczywistymi potrzebami uczniów.

2. Tematy szczegółowe:

- a) Klasa, jako teren obserwacji.
- b) Klasa, jako zespół.
- c) Integracja w klasie.

3. Zadania: student powinien:

- Przeprowadzić kierowaną obserwację
 - o lekcji w wybranej klasie (2 X 1godz.),
 - o zachowań uczniów danej klasy na przerwach, w sytuacji konfliktów, podejmowania nowych zadań itp. (1 godz.),
 - o spotkania z rodzicami - za zgodą nauczyciela i rodziców (1 godz.),
 - o uczestnictwa uczniów w zajęciach pozaszkolnych danej klasy (zajęcia wyrównawcze, współpraca w działaniach na rzecz szkoły, środowiska lokalnego itp.) (1godz.).
- Przeprowadzić badanie socjometryczne klasy (wg instrukcji otrzymanej na zajęciach z psychologii).

4. Proponowane metody i formy pracy:

5. Termin realizacji: praktyki ciągłe

6. Osoby odpowiedzialne:

7. Forma i termin prezentacji:

8. Kryteria oceny:

spełnienie wszystkich wymogów instrukcji	1 – 10 pkt.
oryginalność (liczba własnych pomysłów)	1 – 10 pkt.
ciekawy sposób prezentacji	1 – 10 pkt.

Opis klasy - pytania porządkujące wiedzę o klasie

1. Proszę zebrać informacje o klasie:

- o w toku lekcji,
 - o na przerwach,
 - o na wycieczkach, imprezach szkolnych,
 - o w sytuacjach konfliktów i w kryzysach,
 - o w sytuacjach stawiania nowych zadań,
 - o w sytuacjach podejmowania samorządnej aktywności,
 - o z informacji uzyskanych od rodziców w trakcie zebrań i spotkań.
2. **Jak klasa pracuje**, jaki jest stosunek klasy jako całości do przedmiotu i poszczególnych zadań, jak uczniowie potrafią pracować w zespołach, czy wywiązują się z przyjętych zobowiązań, czy są kreatywni, czy szybko się uczą?
 3. **Jak spędzają czas wolny**, czy przebywają ze sobą, w jakich grupach?
 4. Czy w klasie można wyodrębnić wyraźne **podgrupy**, jakie są **relacje między podgrupami** (współpraca-rywalizacja-wrogość-obojętność), czy można odkryć zasadę, według której uczniowie łączą się w podgrupy - jaka jest ta zasada, jak uczniowie komunikują się między sobą, jak klasa komunikuje się na zewnątrz (również wobec dorosłych)?
 5. Czy są osoby pozostające poza grupą?
 6. Co ceni sobie klasa - jakie wartości są **uznawane**, co cenią dzieci należące do poszczególnych podgrup, czy są to wartości akceptowane społecznie?
 7. **Czy klasa samodzielnie stawia sobie jakieś zadania**, jak potrafi samoorganizować się przy ich realizacji?
 8. **Czy w klasie występują konflikty**, na jakim tle, jak klasa je rozwiązuje, czy wymaga to interwencji nauczyciela, kto, kiedy i dlaczego przegrywa - wygrywa?
 9. **Jak zbudowana jest hierarchia w klasie**, kto jest liderem i jego „świtą”, czy są dzieci odrzucone, izolowane?
 10. **Jakie inne znaczące role „widać”** w klasie, np. kozioł ofiarny, mediator, etatowy krytykant, agresor, błazen klasowy, grzeczne dziecko?
 11. **Jaka w klasie „obowiązuje” moda**, obyczaje, rytuały, czy pojawiają się grupy lub osoby związane z subkulturami?
 12. **Czy istnieją w klasie problemy**, takie jak przemoc, kradzieże, picie alkoholu, inne
 13. **Czy można rozmawiać i czy się rozmawia o problemach**, jakie pojawiają się w klasie?
 14. **Czy istnieje jakiś rodzaj spotkań klasy** (forum do wymiany myśli i oczekiwań)?
 15. **Jak są podejmowane decyzje dotyczące klasy** (wspólne wyjścia, dodatkowe zajęcia, prace na rzecz szkoły, inne)?
 16. **Stosunek członków grupy do wychowawcy**:
 - czy uczniowie zwracają się do wychowawcy w swoich sprawach?
 - czy omawiają z nim problemy klasowe, jeżeli tak to jakie?
 17. **Czy klasa ma mocne strony, zasoby?** Jeżeli tak, to jakie i jak je wykorzystuje?

- W jakich dziedzinach klasa ma osiągnięcia (sport, działania twórcze, praca, wspólne wyjazdy, teatr, pomaganie innym, nauka, inne)?
18. Czy były ostatnio **ważne zdarzenia** w klasie (odeszły lub doszły jakieś osoby, poważne konflikty i sankcje, zmiana wychowawcy, inne).
 19. Tematy poruszane przez uczniów lub ważne dla klasy, dotyczące wzajemnych relacji, szkoły, czekających ich zadań, własnego rozwoju

Materiały opracowane zostały na podst. tekstu: E. Maksymowska, M. Werwicka, Poznanie klasy, w: Poradnik Wychowawcy, część F1.1, REEBE.

Na podstawie opisu klasy proszę określić:

- o **podstawowy (zasadniczy) problem** tej klasy (np. zbyt duża rywalizacja o oceny lub jej brak, złe relacje dziewczynki - chłopcy, przemoc rówieśnicza, dezintegracja zespołu, uznawanie i przyjęcie wartości nieakceptowanych społecznie, nadmierna presja grupowa wobec jednostek, niski poziom tolerancji);
- o **zakres potrzeb** koniecznych dla poprawy funkcjonowania klasy jako grupy realizującej cele akceptowane społecznie (np. dotyczący organizacji czasu wolnego, otwarcia i rozwiązania konfliktów, nabycie przez zespół umiejętności określonych sposobów działania - obrony, dyskusji, odmawiania, otwartej komunikacji);
- o osoby i instytucje mogące wspomóc klasę.

W zależności od typu zdiagnozowanego problemu proszę sformułować **temat planowanej lekcji wychowawczej** związany z przeprowadzoną diagnozą zespołu klasowego i odpowiadający potrzebom klasy oraz sporządzić jej **scenariusz**.

Wskazówki do planowania lekcji

1. Informacje wstępne: data, liczba uczniów, czas trwania zajęć
- 2.. Ogólny cel
3. Cel szczegółowy
4. Temat
5. Zamierzona struktura zajęć, czyli jak czas będzie spożytkowany. Może być to opisane na różne sposoby, w zależności od tego, jakie prace będą podejmowane. Powinny się tu znaleźć:
 - (a) Praca nauczyciela: na przykład pokazywanie czegoś, pytanie, prezentacja filmu lub zdjęć, indywidualna praca z uczniami - tłumaczenie; jeśli to możliwe - ukazanie, jakiego rodzaju pomoc będzie na pewno konieczna.
 - (b) Praca uczniów na przykład ich udział w planowaniu i realizacji pracy: dyskusja, wykonywanie ćwiczeń, wypełnianie kwestionariuszy, praca indywidualna lub grupowa.
 - (c) O ile to możliwe, kolejność, w jakiej prace mają być wykonywane - dołączony diagram mógłby ukazać, co planuje się przedstawić na tablicy, jaki ma być rodzaj i charakter innych pomocy wizualnych. próbki ćwiczeń, zadania itp.
6. Materiały i wyposażenie: (a) wymagane przez nauczyciela, (b) wymagane przez uczniów.

Samooceńca (do wypełnienia jak najszybciej po zakończeniu zajęć):

- (a) W jakim stopniu praca przebiegła zgodnie z planem.

(b) Szczególnie dobre aspekty pracy: sprawy, wobec których uczniowie wykazywali niezwykle zainteresowanie, wyjątkowo dobra współpraca, szczególnie użyteczne materiały nauczania lub pomoce naukowe.

(c) Szczególnie złe aspekty pracy: sprawy, wobec których uczniowie wykazywali bardzo małe zainteresowanie, niewłaściwe zachowanie, nie nadające się materiały lub pomoce naukowe, nieprzewidziane trudności.

(d) Ocena całej sytuacji, sugestie dla przyszłej pracy, zalety, które należy kontynuować, braki, które należy usunąć, pożądane modyfikacje w pierwotnym programie.

(materiały zostały oprac. na podst. E. Perrot, Efektywne nauczanie. Praktyczny przewodnik doskonalenia nauczania, str. 15-17, WSiP, Warszawa 1995).

Uwagi do realizacji projektu: przy realizacji tego projektu należy:

- obok obserwacji przeprowadzić rozmowę z wychowawcą klasy i zweryfikować zebrane dane na temat klasy,
- skonsultować przebieg planowanej lekcji wychowawczej i uzyskać aprobatę nauczyciela.

Projekt III Szkoła jako demokratyczna organizacja ucząca się

1. Cele: student potrafi

- opisać przykłady wspierania samorządności w szkole,
- wymienić sposoby współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym.

2. Tematy szczegółowe

a) Formy samorządności w szkole:

- Samorząd klasowy,
- Samorząd szkolny,
- Rada Szkoły,
- Rada Rodziców.

b) Rad Pedagogiczna.

c) Dyrektor jako lider szkoły.

d) Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym.

3. Zadania: studenci powinni:

- zebrać informacje o różnych formach samorządności w szkole, na podstawie dokumentów wywiadów; obserwacji.

4. Proponowane metody i formy pracy:

- analiza dokumentów wewnątrzszkolnych,
- rozmowy z dyrektorem szkoły, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły,
- badania ankietowe (uczniowie, rodzice),
- rozmowa z przedstawicielami Samorządu Szkolnego, Rady Rodziców, Rady Szkoły,
- udział w posiedzeniu np. Rady Szkoły (Rady Pedagogicznej), obserwacja wyborów do Samorządu Klasowego, Szkolnego itp.

5. Termin realizacji: praktyki ciągłe

6. Osoby odpowiedzialne:

7. Forma i termin prezentacji:

8. Kryteria oceny:

- | | |
|--|-------------|
| spełnienie wszystkich wymogów instrukcji | 1 – 10 pkt. |
| oryginalność (liczba własnych pomysłów) | 1 – 10 pkt. |
| ciekawy sposób prezentacji | 1 – 10 pkt. |

Rada Pedagogiczna

struktura

- plan spotkania
- rodzaje podnoszonych problemów*
- spotkanie ma charakter*

- informacyjny
- problemowy

nauczyciele

- chętnie włączają się do dyskusji
 - w większości, niektórzy, nieliczni,
- są wycofani i bierni
 - w większości, niektórzy, nieliczni,
- są otwarci i twórczy
 - w większości, niektórzy, nieliczni,
- ich rozwiązania mają charakter konstruktywny
 - w większości, niektórych, nielicznych,
- ich podejście do problemów młodzieży jest pełne akceptacji i zaangażowania
 - w większości, niektórych, nielicznych,
- uczniowie, którzy sprawiają problemy traktowani są jako ci, którym trzeba pomóc
 - w każdym przypadku, często, rzadko, nigdy
- atmosfera panująca na spotkaniu:
 - sprzyja współpracy, jest pełna napięcia, panuje nuda i brak zainteresowania, inaczej

Samorząd (obszary badań)

- Skład Samorządu Uczniowskiego
- Regulamin Samorządu Uczniowskiego
- Plan pracy Samorządu Uczniowskiego w ubiegłym roku szkolnym
 1. Cele samorządu.
 2. Zadania samorządu.
 3. Uprawnienia samorządu.
 4. Organizacja samorządu
 5. Fundusze samorządu
 6. Obowiązki władz szkolnych wobec samorządu.
 7. Obowiązki opiekuna samorządu uczniowskiego

Rada szkoły

(obszary badań j.w. – punkty 1-6)

Uwagi do realizacji projektu: student realizujący ten projekt powinien ustalić wcześniej z nauczycielem-opiekunem praktyk w szkole możliwość uczestniczenia w posiedzeniu Rady Pedagogicznej, Samorządu uczniowskiego, ew. Rady Szkoły

Projekt IV Nauczyciel-wychowawca

1. Cele: student potrafi:

- potrafi projektować sytuacje wychowawcze (wykorzystując różne typy metod i inżynierii wychowawczych),
- konstruować program i scenariusze lekcji wychowawczych, odpowiednio do potrzeb klasy.

2. Tematy szczegółowe:
 - a) Projektowanie pracy wychowawczej z klasą (planowanie, organizacja i ocena przebiegu lekcji wychowawczych).
 - b) Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole.
3. Zadania: studenci powinni:
 - zapoznać się szczegółowo z programem wychowawczym szkoły,
 - przygotować i przeprowadzić ankietę wśród uczniów i wychowawców, dotycząca przebiegu lekcji wychowawczych,
 - przeprowadzić lekcję wychowawczą w klasie.
4. Proponowane metody i formy pracy: aktywizujące metody i formy pracy z uczniami, wywiady.
5. Termin realizacji: praktyki ciągłe
6. Osoby odpowiedzialne:
7. Forma i termin prezentacji:
8. Kryteria oceny:

spełnienie wszystkich wymogów instrukcji	1 – 10 pkt.
oryginalność (liczba własnych pomysłów)	1 – 10 pkt.
ciekawy sposób prezentacji	1 – 10 pkt.

Lekcja wychowawcza:

- istnieje program lekcji wychowawczych na cały rok (semestr) TAK / NIE
 - o mogłam się z nim zapoznać - TAK / NIE
 - o został stworzony przez nauczyciela,
 - o został zaproponowany przez uczniów,
 - o został zaproponowany przez nauczyciela i zmodyfikowany przez uczniów.
 - o Inaczej
- podejmowane tematy są realizowane przez nauczyciela
 - o w formie wykładu,
 - o pogadanki,
 - o warsztatu.
 - o Inaczej
- podejmowane tematy są realizowane przez uczniów
 - o w formie referatów,
 - o dyskusji,
 - o warsztatów.
 - o Inaczej
- lekcja wychowawcza służy załatwianiu spraw organizacyjnych i porządkowych
 - o w 100 %,
 - o w 70 %,
 - o w 50 %,
 - o w 30 %.
 - o Inaczej
- uczniowie zaangażowani są w tematy poruszane podczas lekcji wychowawczej
 - o w większości,
 - o połowicznie,
 - o nieliczni,
 - o wcale nie wykazują zainteresowania tematem zajęć.

Przygotowanie spotkania z klasą

Przedstawiony poniżej schemat może pomóc przygotować spotkanie z klasą.

1. Jakim tematem/sprawą chcę się zająć?
2. Jakie cele chcę zrealizować?
 - a)
 - b)
 - c)
3. Czy wiem, w jaki sposób rozpocznę zajęcia - nawiązanie do poprzedniego spotkania, rundka dotycząca bieżących spraw, inne?
4. Czy wiem, jak wprowadzić klasę w planowany temat zajęć?
5. Jakie ćwiczenia/zadania i w jakiej kolejności planuję proponować klasie? Czy na pewno dobrze wiem o co w nich chodzi, mam opracowaną instrukcję wprowadzającą do tego ćwiczenia?
6. Jak zamierzam omówić kolejne ćwiczenia? Co uważam za najważniejsze?
7. W jaki sposób zakończę spotkanie, by umożliwić uczestnikom podsumowanie swoich doświadczeń, podzielenie się myślami i uczuciami związanymi z udziałem w spotkaniu.
8. Co warto przekazać grupie na zakończenie zajęć?
9. Jakie materiały pomocnicze mogą być mi potrzebne do przeprowadzenia zajęć (plansze, bloki, farby, flamastry, piłka, poduszki, gazety, klej, materiały edukacyjne, ankiety, komiksy, inne) i czy mam je przygotowane?
10. Jakie trudności mogą się pojawić? Co mogę wtedy zrobić?

Wskazówki do planowania lekcji wychowawczej

1. Informacje wstępne: data, liczba uczniów, czas trwania zajęć
2. Ogólny cel
3. Cel szczegółowy
4. Temat
5. Zamierzona struktura zajęć, czyli jak czas będzie spożytkowany. Może być to opisane na różne sposoby, w zależności od tego, jakie prace będą podejmowane. Powinny się tu znaleźć:
 - (a) Praca nauczyciela: na przykład pokazywanie czegoś, pytanie, prezentacja filmu lub zdjęć, indywidualna praca z uczniami - tłumaczenie; jeśli to możliwe - ukazanie, jakiego rodzaju pomoc będzie na pewno konieczna.
 - (b) Praca uczniów na przykład ich udział w planowaniu i realizacji pracy: dyskusja, wykonywanie ćwiczeń, wypełnianie kwestionariuszy, praca indywidualna lub grupowa.
 - (c) O ile to możliwe, kolejność, w jakiej prace mają być wykonywane - dołączony diagram mógłby ukazać, co planuje się przedstawić na tablicy, jaki ma być rodzaj i charakter innych pomocy wizualnych, próbki ćwiczeń, zadania itp.
6. Materiały i wyposażenie:
 - (a) wymagane przez nauczyciela
 - (b) wymagane przez uczniów

Komentarze i oceny (do wypełnienia jak najszybciej po zakończeniu zajęć):

- (a) W jakim stopniu praca przebiegła zgodnie z planem?
- (b) Szczególnie dobre aspekty pracy: sprawy, wobec których uczniowie wykazywali niezwykle zainteresowanie, wyjątkowo dobra współpraca, szczególnie pożyteczne materiały nauczania lub pomoce naukowe.
- (c) Szczególnie złe aspekty pracy: sprawy, wobec których uczniowie wykazywali bardzo małe zainteresowanie, niewłaściwe zachowanie, nie nadające się materiały lub pomoce naukowe, nieprzewidziane trudności.

(d) Ocena całej sytuacji, sugestie dla przyszłej pracy, zalety, które należy kontynuować, braki, które należy usunąć, pożądane modyfikacje w pierwotnym programie.

(materiały zostały oprac. na podst. E. Perrot, *Efektywne nauczanie. Praktyczny przewodnik doskonalenia nauczania*, str. 15-17, WSiP, Warszawa 1995).

Projekt V Zagrożenia współczesnej szkoły

1. Cele: student:

- zna zagrożenia współczesnej szkoły,
- wie jakie kroki należy podjąć w przypadku wystąpienia prawdopodobieństwa zagrożenia (z kim należy się skontaktować),
- potrafi zaproponować działania profilaktyczne dotyczące obszaru uzależnień,
- opisać formy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole.

2. Tematy szczegółowe

- program profilaktyczny szkoły,
- program profilaktyczny klasy,
- działania szkoły i klasy w obszarze profilaktyki zagrożeń współczesnej szkoły,
- poziom świadomości nauczycieli w obszarze zagrożeń współczesnej szkoły,
- przeciwdziałanie uzależnieniom/ przemocy/ HIV/AIDS.

3. Zadania: studenci powinni:

- zapoznać się z programem profilaktycznym szkoły,
- zapoznać się z programem profilaktycznym wybranej klasy (w której odbywają praktyki),
- zapoznać się z rzeczywistymi działaniami szkoły i klasy podejmowanymi w obszarze profilaktyki zagrożeń współczesnej szkoły,
- stworzyć narzędzie (ankieta, kwestionariusz) badające poziom świadomości nauczycieli szkoły, w której odbywają praktyki, w obszarze zagrożeń współczesnej szkoły,
- zdiagnozować przy pomocy autorskiego narzędzia poziom świadomości nauczycieli w obszarze zagrożeń współczesnej szkoły,
- w oparciu o autorski scenariusz przeprowadzić lekcję wychowawczą nt. profilaktyki uzależnień / przeciwdziałaniu przemocy lub profilaktyki HIV/AIDS.

4. Proponowane metody i formy pracy:

metody:

- wywiad
- obserwacja
- budowanie narzędzia diagnostycznego (ankieta lub kwestionariusz)
- warsztat

formy:

- indywidualna
- grupowa

5. Termin realizacji: praktyki ciągle

6. Osoby odpowiedzialne:

7. Forma i termin prezentacji:

8. Kryteria oceny:

spełnienie wszystkich wymogów instrukcji	1 – 10 pkt.
oryginalność (liczba własnych pomysłów)	1 – 10 pkt.
ciekawy sposób prezentacji	1 – 10 pkt.

PROJEKT VI Kierowanie zespołem klasowym

1. Cele: student

- zna różne style kierowania klasą przez nauczyciela;
- potrafi rozpoznać styl prowadzenia klasy przez nauczyciela;
- potrafi rozpoznać i opisać zachowania dyscyplinujące podejmowane przez nauczyciela podczas zajęć;
- potrafi opisać i zinterpretować przyczyny trudności pojawiających się w prowadzeniu zajęć;
- omówić działania nauczyciela sprzyjające dobrej atmosferze w czasie zajęć;
- omówić działania nauczyciela sprzyjające efektywnej pracy w czasie zajęć;
- określić własne umiejętności i trudności w ww. obszarach działań.

2. Tematy szczegółowe:

- a) Style kierowania klasą
- b) Umiejętności przydatne w prowadzeniu grupy
- c) Trudności pojawiające się w prowadzeniu zajęć z dużą grupą;

3. Zadania; Student:

- 1/ hospituje 2 lekcje prowadzone przez nauczyciela, który kontynuuje pracę z daną klasą (uczył ich w ubiegłym roku szkolnym);
- 2/ przygotowuje opis tych lekcji, ze szczególnym uwzględnieniem relacji nauczyciel – klasa, zachowania nauczyciela dyscyplinujące poszczególnych uczniów, pojawiające się trudności i sposób, w jaki nauczyciel na nie reaguje;
- 3/ na potrzeby powyższego zadania przeprowadza rozmowę z nauczycielem (opracowuje listę pytań, które zada) oraz przygotowuje ankietę dla uczniów, w której prosi o opis swojego samopoczucia na zajęciach z tym nauczycielem, opis typowego przebiegu lekcji i zachowania nauczyciela (?);
- 4/ hospituje lekcję wychowawczą prowadzoną przez swojego kolegę – studenta lub nauczyciela: zadania, jak w punkcie 2;
- 5/ przygotowuje i przeprowadza lekcję wychowawczą dla klasy (wskazówki do planowania lekcji – zob. projekt IV) W scenariuszu uwzględni cele związane z efektywnym prowadzeniem grupy. Do scenariusza dołącza ewaluację oraz komentarz do informacji zwrotnej otrzymanej od kolegi – studenta hospitującego zajęcia oraz od nauczyciela – opiekuna, obecnego na zajęciach.

4. Proponowane metody i formy pracy:

- przygotowanie narzędzia: ankietę dla uczniów;
- wywiad (rozmowa z nauczycielem);
- przygotowanie, poprowadzenie i przemyślana ewaluacja zajęć z klasą (lekcja wychowawcza).

5. Termin realizacji: praktyki ciągłe

6. Osoby odpowiedzialne:

7. Forma i termin prezentacji:

8. Kryteria oceny:

spełnienie wszystkich wymogów instrukcji	1 – 10 pkt.
oryginalność (liczba własnych pomysłów)	1 – 10 pkt.
ciekawy sposób prezentacji	1 – 10 pkt.

Reguły konstruktywnej informacji zwrotnej

1. Konstruktywne informacje zwrotne są opisowe, a nie oceniające. Gdy kogoś oceniasz, mówisz mu, że to, co robi, jest „dobre” lub „złe”, że jest „wspaniały” albo „niechlujny”, albo „powolny”. Tego typu informacja nie daje jednostce żadnych konkret-

nych wskazówek. Trudno jej dokonać jakichś zmian, gdyż nie wie dokładnie, jakie zachowania powinny ulec zmianie. Dlatego skup się na opisywaniu. Pozwól zobaczyć danej osobie to, co zrobiła i jak jej zachowanie ma się do twoich oczekiwań.

2. Pomocne komentarze skupiają się na tych aspektach zachowania danej osoby, które mogą być przez nią poprawione i które odnoszą się do interesującej was sytuacji.

3. Wyrażaj swoje opinie nadając im właściwą formę. Przyznaj, że twoje komentarze są wypowiedziane z twojego punktu widzenia - inni mogą mieć inne poglądy. Właściwe formy wypowiedzi zawierają zastrzeżenia: „według mnie”, „o ile wiem”, „na podstawie tego, co zauważyłem w ciągu ostatniego tygodnia” lub po prostu „myślę, że”.

4. Informacja zwrotna powinna być udzielona jak najszybciej po pojawieniu się zachowania, do którego się odnosi. Uważaj jednak, by nie stawiać ludzi w kłopotliwej sytuacji, poddając ich konstruktywnej krytyce w obecności ich kolegów. Powinieneś być sam na sam z rozmówcą i mieć dość czasu, by przedyskutować kwestie, jakie mogą się pojawić.

Informacja zostaje o wiele szybciej przyjęta i zastosowana, jeśli jest postrzegana jako użyteczna. Idealna jest sytuacja, gdy osoba, do której kierujesz swój komentarz, chce wiedzieć, co myślisz o wykonanej przez nią pracy. Informacje, których się wcale nie chce, rzadko zostaną docenione i zastosowane. Prawdopodobnie zdenerwują one tylko rozmówcę i sprawią, że przyjmie postawę obronną.

Czynnikami mającymi znaczenie są zarówno twój stosunek do danej osoby, jak i jej motywacja, by dobrze wykonywać pracę.

Cechy konstruktywnej informacji zwrotnej:

1. Jest opisowa ...

Michał, podoba mi się twój scenariusz. Ma jasny i zwięzły styl, treści zaś są logicznie poukładane, przemyślany jest dobór metod. Materiały, które przygotowałeś sprawiły, że problem stał się wiarygodny i żywy.

... *nie oceniająca.*

Michał, to było fantastyczna lekcja.

2. Skupia się na zachowaniu ...

Trochę zwolnij Michał, a myślę, że będzie łatwiej śledzić tok twojego wykładu

... *nie na cechach osobowości.*

Mógłbyś lepiej poprowadzić ten wykład, jeśli byłbyś bardziej skoncentrowany.

3. Jest konkretna ...

Nie mogłem cię usłyszeć Michale z tego miejsca, gdzie siedziałem.

... *nie ogólna.*

Michał, twój głos jest bez mocy.

4. Właściwie określa czas...

Michał, spotkajmy się około 20.00 i porozmawiajmy o twojej lekcji

...*nie jest opóźniana ani pozostawiana przypadkowemu spotkaniu.*

Przy okazji o tym porozmawiamy...

5. Jest proponowana...

Michał, być może mój komentarz do twojej lekcji pomoże ci w przygotowaniu się do pracy. Czy miałbyś ochotę na spotkanie dziś po południu?

...*nie narzucana.*

Michał, muszę pogadać z tobą na temat twojej lekcji, zanim pójdziesz na praktyki.

Oprac. na podst. J Brownell, Reagowanie na komunikaty, w: Mosty zamiast murów. O komunikowaniu się między ludźmi red. J Stewart, PWN, Warszawa 2000, str. 229-230.

Projekt VII Dziecko nietypowe w szkole

1. Cele: student

- potrafi wymienić sposoby przygotowania szkoły (miejsca swojej praktyki), jako placówki do nauczania dziecka nietypowego (infrastruktura, udział w programach, formy zajęć dla uczniów itp.),
- zna drogi rozwijania kompetencji nauczyciela do pracy z dzieckiem nietypowym.

2. Tematy szczegółowe:

- Szkoła jako miejsce kształcenia i wychowania dziecka nietypowego.
- Rola nauczyciela w kształceniu i rozwoju dziecka nietypowego.
- Programy, zajęcia wspierające kształcenie, wychowanie i rozwój dziecka nietypowego.
- Realizacja treści programowych z uwzględnieniem potrzeb dziecka nietypowego.

3. Zadania: studenci powinni:

- zapoznać się z działaniami podjętymi lub/i podejmowanymi przez szkołę, w celu dostosowania jej do potrzeb dziecka nietypowego – dzieci realizujące indywidualne nauczanie, indywidualny program lub tok nauczania zapoznać się z zakresem kompetencji nauczyciela, które pozwalają mu na realizowanie potrzeb dziecka nietypowego,
- hospitować zajęcia prowadzone w klasie z dziećmi z dysfunkcjami (obserwacja z akcentem na budowanie pozytywnych więzi emocjonalno-społecznych w grupie i relacji: nauczyciel-uczeń) lub uczestniczyć w zajęciach korekcyjno-wyrównawczych,
- jeśli to możliwe hospitować zajęcia prowadzone w klasie z dziećmi zdolnymi (obserwacja z akcentem na wspieranie rozwoju dziecka zdolnego) lub uczestniczyć w innych zajęciach np. koła zainteresowań itp.

4. Proponowane metody i formy pracy:

metody:

- wywiad, rozmowa z nauczycielem, pedagogiem/psychologiem szkolnym, uczniem, ew. rodzicem
- obserwacja
- analiza dokumentów

formy: praca indywidualna, grupowa (ewentualnie)

5. Termin realizacji: praktyki ciągłe

6. Osoby odpowiedzialne:

7. Forma i termin prezentacji:

8. Kryteria oceny:

spełnienie wszystkich wymogów instrukcji	1 – 10 pkt.
oryginalność (liczba własnych pomysłów)	1 – 10 pkt.
ciekawy sposób prezentacji	1 – 10 pkt.

Projekt VIII Relacje nauczyciel – rodzic w szkole

1.Cele: student:

- potrafi opisać własny styl autoprezentacji i nawiązania kontaktu podczas pierwszego spotkania z rodzicami,
- potrafi zdiagnozować postawę rodzica,
- zna i rozumie mechanizmy uruchamiające określony rodzaj postaw rodziców,

- zna zasady budowania przez nauczyciela pozytywnych relacji z rodzicami,
 - rozumie z czego wynikać mogą trudność w kontaktach z rodzicami (po stronie nauczyciela i rodzica),
 - rozumie wagę współpracy z rodzicami dla skutecznego wspierania rozwoju dziecka oraz konstruktywnego rozwiązywania ewentualnych problemów wychowawczych.
2. Tematy szczegółowe
- Formy współpracy nauczycieli z rodzicami (zbiorowe i indywidualne).
 - Trudności w kontaktach z rodzicami.
 - Rodzic jako partner.
3. Zadania: studenci powinni:
- poznać sposoby kontaktowania się nauczycieli z rodzicami (listy, telefony, internet, kontakt bezpośredni, inne), przyjęte w szkole, w której odbywają się praktyki,
 - poznać sposoby i formy informowania rodziców o problemach dziecka,
 - uczestniczyć w zebraniu z rodzicami,
 - omówić z nauczycielem przypadek „trudnego rodzica”, przeanalizować zdarzenia, zdiagnozować typ rodzica, zaproponować własną strategię budowania relacji i rozwiązania problemu.
4. Proponowane metody i formy pracy:
- metody:
 - obserwacja,
 - wywiad
 - analiza przypadku
 - formy:
 - indywidualna
 - (ewentualnie – grupowa)
5. Termin realizacji: praktyki ciągłe
6. Osoby odpowiedzialne:
7. Forma i termin prezentacji:
8. Kryteria oceny:
- | | |
|--|-------------|
| spełnienie wszystkich wymogów instrukcji | 1 – 10 pkt. |
| oryginalność (liczba własnych pomysłów) | 1 – 10 pkt. |
| ciekawy sposób prezentacji | 1 – 10 pkt. |

Projekt IX Samorozwój nauczyciela w szkole

Cele: student potrafi:

- wymienić formy działań służących rozwojowi zawodowemu nauczyciela w szkole,
- opracować arkusz ewaluacyjny dla uczniów,
- wykorzystać uzyskane informacje zwrotne do:
 - określenia swoich mocnych i słabych stron;
 - określenia kierunku ewentualnych zmian w swoim przyszłym postępowaniu.

Student zna:

- formy działań służących rozwojowi zawodowemu nauczycieli obecne w szkole, w której odbywał praktykę.

2. Tematy szczegółowe:

- a) Samoocena nauczyciela;
- b) Wzajemne uczenie się i dzielenie indywidualnym doświadczeniem w zespole nauczycieli;

3. Zadania: Student:

- 1/ Przygotowuje i prowadzi lekcję wychowawczą;
- 2/ Przygotowuje do tej lekcji arkusz ewaluacyjny dla hospitujących te zajęcia kolegów;
- 3/ Przygotowuje arkusz ewaluacyjny dla klasy;
- 4/ Opracowuje wyniki ewaluacji;
- 5/ Dołącza własną refleksję po zajęciach; omawia pojawiające się różnice – i własne wrażenia z otrzymanej informacji zwrotnej. Czy była zaskakująca? Czy wniosła coś nowego w mój ogląd sytuacji?
- 6/ Omówienie ankiety ewaluacyjnej dla uczniów, które pytania pozwoliły na uzyskanie szczególnie cennej, wartościowej (niebanalnej) informacji?
- 7/ Przeprowadzenie rozmowy z nauczycielem – opiekunem praktyk.

Cele:

- I/ uzyskanie informacji: Czy w szkole istnieją grupy wsparcia dla nauczycieli? Czy pracują zespoły nauczycieli – wychowawców; nauczycieli przedmiotowych? Czy istnieją inne formy pracy mające na celu koordynację pracy zespołu nauczycieli? (Jeżeli istnieją poszczególne formy: na czym polega praca tych zespołów? Jak działają? Jak wyglądają ich spotkania? Jakie cele sobie stawiają? Prośba o określenie stopnia zadowolenia z takich spotkań);
 - II/ jakie formy zbierania informacji zwrotnych na temat swojej pracy sam stosuje i jaka jest jego opinia z użyteczności takich działań.
- 8/ Uzyskane w tej rozmowie informacje przedstawione zostają w postaci krótkiego raportu.
 - 9/ Przeprowadzenie rozmowy z Liderem Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli (?) (pytania o cele, charakter, częstotliwość spotkań itp.).
 - 10/ Udział w spotkaniu o charakterze szkoleniowym (w ramach WDN-u, Rady Pedagogicznej, zebrań zespołów).
 - 11/ Uzyskuje informację: czy w szkole istnieje jakiś system wymiany doświadczeń i udostępniania gromadzonej (m.in. przygotowywanej na potrzeby uzyskiwania kolejnych stopni awansu zawodowego) dokumentacji swojej pracy.
 - 12/ Uzyskuje informację: Czy w szkole istnieje system cyklicznej ewaluacji wewnętrznej? (rozmowa z osobą, która odpowiada za ich opracowanie: pytania: jak wykorzystuje się uzyskiwane wyniki ewaluacji?).
4. Proponowane metody i formy pracy:
- przygotowanie narzędzi: ankieta dla uczniów i studentów hospitujących zajęcia;
 - wywiad (rozmowa z nauczycielem);
 - przygotowanie, poprowadzenie i przemyślana ewaluacja zajęć z klasą (lekcja wychowawcza).
5. Termin realizacji: praktyki ciągłe
6. Kryteria oceny:
- | | |
|--|-------------|
| spełnienie wszystkich wymogów instrukcji | 1 – 10 pkt. |
| oryginalność (liczba własnych pomysłów) | 1 – 10 pkt. |
| ciekawy sposób prezentacji | 1 – 10 pkt. |

5. 2. Dzienniczek doświadczeń

Imię i nazwisko:

Tydzień praktyk:

Czego nauczyłem się o sobie, jako nauczycielu w tym tygodniu? (weź pod uwagę poniższe kryteria)

- a. cechy osobiste, motywacja do działania itp.,
- b. wiedza, przekonania,
- c. umiejętności.
- d. Inne.....

Opisz wydarzenie z tego tygodnia, w którym teraz, po zastanowieniu, podjąłbyś/podjęłabyś inną decyzję. Co zrobiłbyś/zrobiłabyś inaczej?

Jakie osobiste teorie ujawniły się w moim postępowaniu? Skąd one pochodzą? Na ile były użyteczne? Jak mógłbym je zmodyfikować w świetle zdobytych doświadczeń i szerszych przemyśleń?

Opisz, w jakim obszarze doświadczyłeś braków i potrzeby dalszego kształcenia/samorozwoju?

- a. wiedza, przekonania
- b. umiejętności
- c. cechy osobowości
- d. inne

Opisz w jakim obszarze doświadczyłeś szczególnie swoich kompetencji nauczycielskich?

- a. wiedza, przekonania
- b. umiejętności
- c. cechy osobowości
- d. inne

Kto pomógł Ci najbardziej w pracy w tym tygodniu, być może robiąc to nieświadomie? (nauczyciel? uczeń? klasa? dyrektor szkoły? ktoś inny?) Opisz to doświadczenie.

Spróbuj nazwać i uzasadnić krótko rozwijające (umacniające się) w Tobie przekonania na temat:

- a. uczniów,
- b. nauczycieli,
- c. szkoły.

Jakie stawiasz sobie aktualnie pytania, jakich doświadczasz wątpliwości?

5.3. Analiza zdarzenia - sytuacji problemowej

Typ osądu	Typy analizy		
	Potrzebne informacje	Pytania do postawienia	Kogo dotyczy
Diagnos-tyczny	Opis	Co się zdarzyło?	Kto był uwikłany?
	Przyczyny	Co było przyczyną zdarzenia?	Kto działał?
	Skutki	Do czego to prowadzi?	Kto odczuje skutki?
	Emocje	Jakie to wywołuje uczucia?	U kogo?
	Znaczenie	Co to znaczy?	Dla kogo?
	Wyjaśnienie	Dlaczego to się zdarzyło?	Kto był sprawcą?

<i>Refleksyjny</i>	Odczucia, Ocena, Uzasadnienie	Czy to mi się podoba? Dlaczego?	Czy podoba się to innym? Komu?
<i>Krytyczny</i>	Zakwalifikowanie Ocena społeczna	Czego to zdarzenie jest przykładem? Czy to sprawiedliwe, dobre? Dlaczego?	Do jakiej teorii (ideologii edukacji) nawiązujesz, tłumacząc to zdarzenie? Do jakiej teorii nawiązują osoby, z którymi o tym zdarzeniu rozmawiałeś/aś? Jakże uzasadnienia podają? Dla kogo to, co się wydarzyło było dobre?
<i>Praktyczny</i>	Procedura działań	Co powinienem zrobić? Dlaczego? Jak?, Kiedy?, Gdzie?	Dla kogo? Z kim?

(oprac. na podst. D. Tripp, *Zdarzenia krytyczne w nauczaniu.*, s. 46-47, WSiP, Warszawa 1996)

5. 4. Instrukcja do samooceny przeprowadzonych zajęć

- (a) W jakim stopniu praca przebiegła zgodnie z planem.
- (b) Szczególnie dobre aspekty pracy: sprawy, wobec których uczniowie wykazywali niezwykle zainteresowanie, wyjątkowo dobra współpraca, szczególnie pozytywne materiały nauczania lub pomoce naukowe.
- (c) Szczególnie złe aspekty pracy: sprawy, wobec których uczniowie wykazywali bardzo małe zainteresowanie, niewłaściwe zachowanie, nie nadające się materiały lub pomoce naukowe, nieprzewidziane trudności.
- (d) Przyczyny zaistniałych problemów.
- (e) Ocena całej sytuacji, sugestie dla przyszłej pracy, zalety, które należy kontynuować, braki, które należy usunąć, pożądane modyfikacje w pierwotnym programie.

(materiały zostały oprac. na podst. E. Perrot, *Efektywne nauczanie. Praktyczny przewodnik doskonalenia nauczania*, s. 15-17, WSiP, Warszawa 1995)

Uwaga: Samooceny należy dokonać jak najszybciej po zakończeniu zajęć. Jeśli to możliwe, należy powtórnie przeprowadzić dane zajęcia (uwzględniając wprowadzone zmiany) i dokonać kolejnej samooceny.

VI. Narzędzia wspomagające ocenę przebiegu praktyk

Narzędziami wspomagającymi ocenę przebiegu praktyk są: *Arkusz oceny kompetencji praktykanta* oraz *Szkolna karta zaliczenia praktyki pedagogicznej*.

6.1. Arkusz oceny kompetencji praktykanta³

Kompetencje nauczycielskie praktykanta w zakresie sprawnego prowadzenia lekcji –arkusz obserwacji

Instrukcja: Proszę wstawić X w polu, które najlepiej opisuje typowe lub najczęściej obserwowane zachowania praktykanta.

brak – brak sytuacji do oceny tego obszaru w trakcie obserwacji

0 – poważne zastrzeżenia do zachowania praktykanta w tym obszarze

1 – odpowiada oczekiwaniom nauczyciela

2 – rozwija się satysfakcjonująco

3 – celująco, profesjonalnie, twórczo

Opis działań studenta	Brak możli- wości oceny	0 pkt.	1 pkt.	2 pkt.	3 pkt.	Uwagi:
I. Kompetencje merytoryczne praktykanta						
1. Posiada umiejętność dostosowania posiadanej wiedzy do możliwości uczniów.						
2. Samodzielnie łączy treści przedmiotowe z treściami innych przedmiotów.						
3. Swobodnie odpowiada na zadawane przez uczniów pytania.						
4. Potrafi poprawić popełnione przez uczniów błędy merytoryczne.						
5. Przestrzega zasady bezpieczeństwa pracy przy realizacji eksperymentów. ⁴						
6. Popelnia błędy merytoryczne.	Uwagi:					

³ Arkusz ten jest również elementem *ABC praktykanta*. Wprawdzie jest on przeznaczony dla opiekunów praktyk, ale wyszliśmy z założenia, że student powinien wiedzieć, na które elementy zwraca uwagę opiekun praktyk w szkole, obserwując jego działania.

Przy konstrukcji arkusza współpracował Zespół w składzie: Małgorzata Baran, Krystyna Chmieleńska, Joanna Łubocka, Grażyna Pańko, Agnieszka Wojciechowska-Waszkiewicz oraz Aleksandra Chybicka i Wiesława Żabska.

⁴ Dotyczy przedmiotów przyrodniczych.

II. Umiejętność sprawnego planowania i kierowania lekcją						
a. Planowanie						
1. Samodzielnie przygotowuje scenariusz/konspekt lekcji.						
2. Poprawnie określa ogólne i szczegółowe cele lekcji.						
b. Prezentacja materiału						
1. Zapoznaje uczniów z tematem, planem i celami lekcji.						
2. Jasno tłumaczy omawiane zagadnienia.						
3. Zachowuje ciągłość w prezentacji materiału.						
4. Podaje przykłady ilustrujące omawiane zagadnienie.						
5. Prosi uczniów, by podali przykłady ilustrujące omawiane zagadnienie.						
6. Upewnia się, czy stosowane słownictwo jest zrozumiałe						
7. Przeznacza czas na zadawanie pytań.						
8. Podsumowuje przeprowadzoną lekcję lub zachęca do tego uczniów.						
9. Tłumaczy wykonanie zadania domowego.						
10. Potrafi zrealizować lekcję wg zaplanowanego scenariusza, w wyznaczonym czasie.						
c. Wykorzystywane aktywizujących metod i formy nauczania						
1. Stosuje różnorodne formy pracy (indywidualna, zbiorowa, grupowa).						
2. Poprawnie stosuje wybrane aktywizujące metody nauczania.						
3. Dostosowuje metody pracy i pomoce dydaktyczne do różnych stylów uczenia się uczniów.						

4. Przygotowuje ciekawe, czytelne pomoce dydaktyczne.						
5. Poprawnie organizuje i kontroluje pracę uczniów w małych grupach.						
6. W sposób zrozumiały dla uczniów formułuje instrukcje do zadań.						
d. Zachęcanie do samodzielności w myśleniu, działaniu						
1. Stawia pytania otwarte, problemowe.						
2. Zostawia uczniom czas do namysłu.						
3. Zachęca uczniów do stawiania pytań.						
4. Stwarza możliwość poszukiwania i rozwiązywania problemów przez uczniów.						
e. Elastyczność w działaniu, gotowość do innowacji						
1. W miarę potrzeby wprowadza modyfikacje do planu lekcji.						
2. Nie boi się innowacji, stara się realizować własne pomysły.						
III. Ocenianie i ewaluacja						
1. Jasno określa zasady oceniania pracy (zgodnie z PSO) i przestrzega ich przy sprawdzaniu prac uczniów.						
2. Stosuje różne metody oceniania.						
3. Przekazuje uczniom informację zwrotną na temat ich działań.						
4. Poprawnie ocenia pracę uczniów.						
5. Chętnie przyjmuje udzielane informacje zwrotne, szczegółowo analizuje popełniane błędy i szuka sposobów doskonalenia własnego warsztatu pracy.						

IV. Autoprezentacja						
1. Swoją postawą i zachowaniem prezentuje pewność i spokój.						
2. Mówi głośno, wyraźnie.						
3. Swobodnie porusza się po klasie.						
4. Przejawia zainteresowanie tematem.						
V. Kontakt praktykanta z uczniem/klasą						
1. Przejawia pozytywny stosunek do uczniów (słowa, gesty, spojrzenia).						
2. Stara się nawiązywać kontakt z całą klasą (kontakt wzrokowy, kierowanie pytań, poruszanie się po klasie itp.).						
3. Uważnie słucha wypowiedzi uczniów.						
VI. Motywowanie uczniów						
1. Stara się wzbudzić zainteresowanie tematem.						
2. Wprowadzając nowe treści odwołuje się do wiedzy poprzedniej uczniów.						
3. Informuje uczniów o celu wykonywanych zadań.						
4. Zachęca do pracy poprzez pochwały, docenianie wysiłku.						
5. Wzmacnia pozytywne zachowania uczniów na lekcji.						
6. W miarę potrzeby aktywizuje uczniów dodatkowymi zadaniami.						
VII. Utrzymywanie dyscypliny/kierowanie zespołem klasowym						
1. Ustala z uczniami jasne zasady pracy na lekcji.						
2. Szybko, nie zakłócając przebiegu lekcji, reaguje w sytuacji naruszania ustalonych reguł.						

4. Mówi o swoich uczuciach, gdy zachowanie uczniów stanowi dla niego problem.						
3. Uczniów zakłócających przebieg lekcji aktywizuje przez działanie (podejście do tablicy, odczytanie fragmentu tekstu itp.).						
5. Pomaga uczniom w wyrażaniu własnych uczuć na temat doświadczanych na lekcji problemów.						
VIII. Indywidualizacja w nauczaniu						
1. Zwraca się do uczniów po imieniu.						
2. Docenia pomysły uczniów						
3. Stwarza możliwość pracy indywidualnej.						
4. W miarę potrzeby różnicuje tempo pracy uczniów i trudność wykonywanych zadań.						
Ogólna ocena radzenia sobie w klasie (w skali 1-6):						

6.2. Szkolna karta zaliczenia praktyki pedagogicznej⁵*Szkolna karta zaliczenia praktyki pedagogicznej*Imię i nazwisko **praktykanta**:*Student odbył praktyki pedagogiczne w terminie:*

Samodzielnie przeprowadził:

- godzin lekcji z i
specjalność główna
- godzin lekcji z
specjalność dodatkowa

Obserwował godzin lekcji z i
specjalność główna *specjalność dodatkowa*
prowadzonych przez nauczycieli i praktykantów.

Zadania bloku psychologiczno-pedagogicznego student realizował w ciągu 30 godz. odbywania praktyki.

Ponadto brał udział w następujących działaniach dydaktyczno-wychowawczych nauczyciela (szkoły):

- lekcje wychowawcze (prowadził i/lub obserwował*)
-
-
-
-

* formę uczestnictwa studenta prosimy określić dla każdego z wymienionych działań nauczyciela (szkoły)

Komentarze nauczyciela, dotyczące przebiegu praktyki:

Proponowana **ocena końcowa**:

Cechy, które nauczyciel-opiekun praktyk:

1. uważa za mocne strony praktykanta:

2. uważa za słabe strony praktykanta (które trzeba poprawić, doskonaląc umiejętności nauczycielskie):

Data:

.....
Podpis nauczyciela-opiekuna praktyk

.....
Podpis praktykanta

.....
Pieczęć szkoły

.....
Pieczętka i podpis dyrektora szkoły

⁵ Przy konstrukcji arkusza współpracował Zespół w składzie: Małgorzata Baran, Krystyna Chmieleńska, Joanna Łubocka, Grażyna Pańko, Agnieszka Wojciechowska-Waszkiwicz oraz Aleksandra Chybicka i Wiesława Żabska.

VII. Harmonogram pracy studenta

7.1. Harmonogram pracy studenta na praktykach

Zachęcamy Cię (w miarę możliwości) do rozpoczynania praktyk już sierpniową Radą Pedagogiczną oraz realizacji projektu od pierwszych dni pobytu uczniów w szkole. Szczególnie jest to cenne przy obserwacji pierwszych spotkań uczniów z nauczycielami – autoprezentacji, budowania autorytetu, początków tworzenia form samorządności w szkole.

Przed rozpoczęciem praktyk powinienes przedstawić do konsultacji szczegółowy plan działań, związanych z realizacją projektu oraz wstępny pomysł na jego prezentację. Możesz to zrobić osobiście lub drogą internetową.

Także podczas pobytu na praktykach możesz konsultować z nami pojawiające się problemy i wątpliwości.

Aby umożliwić Ci kontakt z innymi studentami, praktykującymi w szkołach (wymiana doświadczeń, dyskusja nad pojawiającymi się na praktykach problemami), zamierzamy uruchomić na serwerze CEN **internetowe forum dyskusyjne Student na praktykach – teoria i rzeczywistość** – adres uruchomionej strony zamieścimy w *ABC praktykanta*.

Pamiętaj, aby **po każdym tygodniu** odbytych praktyk wypełnić Dzienniczek Doświadczeń - tylko bieżące notatki pozwolą ci na autentyczny zapis najważniejszych refleksji, trudności i sukcesów.

Na zakończenie praktyk wspólnie z ich opiekunem dokonajcie podsumowania przebiegu twojej pracy w szkole: porozmawiajcie o zaobserwowanych Twoich kompetencjach i potrzebach dalszego rozwoju. (*Kompetencje nauczycielskie praktykanta* – arkusz obserwacji)

7.2. Harmonogram pracy studenta po praktykach w ramach kształcenia psychologicznego

Portfolio (wraz z kompletem dokumentacji) powinienes przynieść po odbyciu praktyk, na pierwsze październikowe zajęcia z Przedmiotu uzupełniającego „Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne nauczyciela). Zebrane materiały będą tam omawiane wraz ze wskazaniem na kolejne kroki prowadzenia diagnozy w nurcie rozumienia zachowań ucznia.

7.3. Harmonogram pracy studenta po praktykach w ramach kształcenia pedagogicznego

Portfolio (wraz z kompletem dokumentacji oraz adresem kontaktowym: e-mail lub telefon) powinienes przynieść po odbyciu praktyk, na pierwsze zajęcia z Przedmiotu uzupełniającego *Kompetencje psychologiczno-pedagogiczne nauczyciela*).

Zostaną tu omówione Twoje doświadczenia związane z pobytem w szkole (refleksje zawarte w *Dzienniczku Doświadczeń*) wraz z samooceną samodzielnie przeprowadzonych zajęć. Do zajęć przygotuj się, wybierając najważniejsze trudności, problemy, które zaobserwowałeś podczas swojej pracy w szkole i które chciałbyś omówić z grupą i prowadzącym.

Omówimy także opisane przez Ciebie zdarzenie - sytuację problemową, której doświadczyłeś (lub którą zaobserwowałeś) podczas praktyk pedagogicznych.

W ramach tych zajęć nastąpi także prezentacja realizowanego przez Ciebie projektu. Na zakończenie dokonamy analizy wypełnionego przez opiekuna praktyk w szkole, arkusza obserwacji Twoich *kompetencji nauczycielskich*, zachęcając Cię do zaplanowania obszarów dalszego rozwoju zawodowego.

Uwaga: Ciekawsze materiały i refleksje studentów zamierzamy, za zgodą autorów, publikować w planowanym: *ABC wychowawcy klasy, ABC pracownika szkoły, ABC refleksyjnego nauczyciela. ABC lidera grupy*

VIII. Obowiązki osób współpracujących w realizacji praktyk pedagogicznych

8.1. Obowiązki uczelni i opiekuna z ramienia uczelni

W stosunku do praktykanta:

- Poznanie studenta, którym się opiekuje (w nurcie diagnozy rozumiejącej).
- Przygotowanie merytoryczne studentów do startu zawodowego w szkole (nauczyciel jako dydaktyk, wychowawca, lider zespołu, pracownik szkoły itp.
- Przygotowanie do realizacji na praktykach przewidzianych zadań i prowadzenia dokumentacji – opracowanie szczegółowej instrukcji do praktyk.
- Wspieranie studentów w realizacji zadań podczas pobytu na praktykach poprzez moderowaną pracę na odległość, system indywidualnych konsultacji, umożliwienie wzajemnych konsultacji i dialogu praktykantów (internetowe forum dyskusyjne na serwerze CEN UW. *Student na praktykach – założenia i rzeczywistość*).
- Tworzenie, w miarę potrzeb, grup wsparcia dla praktykantów.
- Prowadzenie po praktykach zajęć dla studentów, których celem jest integracja doświadczeń studenta z praktyki z jego wiedzą pedagogiczną i zachęcanie do dalszego rozwoju zawodowego.
- Organizowanie spotkań w triadzie: student – opiekun praktyk pedagogicznych w szkole – opiekun z ramienia uczelni, służących omówieniu wspólnych doświadczeń i refleksji związanych z pobytom studenta na praktykach w szkole.
- Stworzenie systemu promocji studentów wyróżniających się na praktykach.

W stosunku do opiekuna praktyk pedagogicznych w szkole:

- Poinformowanie nauczyciela opiekuna o oczekiwaniach uczelni dotyczących odbywania praktyki przez studenta (spotkanie czerwcowe) – przygotowanie *ABC opiekuna praktyk w szkole*.
- Komunikowanie się z nauczycielem opiekunem w celu zapewnienia wsparcia studentowi.
- Organizowanie spotkań opiekunów praktyk pedagogicznych w szkole z opiekunami praktyk z ramienia uczelni, służących omówieniu zasad współpracy przy organizowaniu praktyk studenckich, dookreśleniu wzajemnych oczekiwań i formuły sporządzania dokumentacji.
- Organizowanie spotkań w celu omówienia wspólnych doświadczeń i refleksji związanych z pobytom studenta na praktykach w szkole.
- Organizowanie kursów, konferencji, seminariów samokształceniowych i grup wsparcia dla opiekunów praktyk pedagogicznych w szkole (np. internetowe forum dyskusyjne „Opiekun praktyk pedagogicznych w szkole, ośrodek konsultacyjny dla opiekunów praktyk w szkole).

8.2. Obowiązki praktykanta przebywającego na praktyce

- Zapoznanie się w obecności nauczyciela-opiekuna praktyk w szkole z zasadami funkcjonowania szkoły, procedurami i regulacjami prawnymi, włączając w to procedury dotyczące nagłych wypadków.
- Zapoznanie się z dokumentacją szkoły i sposobem jej wypełniania.
- Solidne przygotowywanie się do realizacji zadań przewidzianych na praktykach.
- Adekwatne planowanie i organizowanie zajęć klasowych.

- Udział w wybranych zajęciach przewidzianych w harmonogramie pracy szkoły i planie praktyki.
- Bycie obecnym i punktualnym.
- Powiadamianie nauczyciela opiekuna, najwcześniej jak to możliwe o spóźnieniu lub nieobecności.
- Systematyczne i szczegółowe sporządzanie dokumentacji praktyk pedagogicznych, zgodnie z instrukcją do praktyk i narzędziami otrzymanymi na uczelni. Regularne refleksje dotyczące wypełniania obowiązków praktykanta.
- Dzielenie się codziennymi trudnościami z nauczycielem opiekunem zanim przekształcą się one w poważniejsze problemy.
- Korzystanie z porad, informacji zwrotnych nauczyciela opiekuna i opiekuna uniwersyteckiego.
- Zachowanie poufności w sprawach dotyczących uczniów, ich rodzin i nauczycieli.

8.3. Obowiązki opiekuna praktyk pedagogicznych w szkole

W stosunku do praktykanta:

- Zapoznanie praktykanta z zasadami funkcjonowania szkoły, procedurami i regulacjami prawnymi, włączając w to procedury dotyczące nagłych wypadków.
- Ustalenie wraz z praktykantem planu praktyki. Omówienie wzajemnych oczekiwań, a zwłaszcza wyjaśnienie odpowiedzialności za przygotowywanie i przeprowadzenie lekcji.
- Przedstawienie praktykanta gronu pedagogicznemu, pokazanie całego zaplecza szkoły, zapoznanie z dokumentacją szkoły.
- Przedstawienie praktykanta klasie, podkreślenie jego uprawnień i kompetencji nauczycielskich.
- Ułatwienie studentowi startu zawodowego na praktykach, poprzez stopniowe wprowadzanie w pracę nauczyciela oraz stopniowe branie odpowiedzialności za wszystkie aspekty nauczania, jak również obowiązki pozalekcyjne.
- Często obserwacja praktykanta i udzielanie informacji zwrotnych dotyczących mocnych i słabych stron praktykanta.
- Dostarczenie praktykantowi dostępu do dokumentacji uczniów i innych ważnych informacji, z zachowaniem poufności tych danych.
- Służenie radami dotyczącymi aspektów wychowawczych pracy z uczniami
- Dostarczanie okazji do obserwowania i omawiania własnej praktyki nauczycielskiej.
- Umożliwienie kontaktu z innymi pracownikami szkoły (pedagog, psycholog, stażyści, udział w posiedzeniu rady pedagogicznej) oraz rodzicami uczniów (udział w zebraniu rodziców, posiedzeniu rady szkoły).
- Zachęcanie praktykanta do zadawania pytań i szukania porad.
- Korekta kompetencji merytorycznych.

W stosunku do opiekuna z ramienia uczelni:

- Dokonanie oceny pracy studenta na praktykach pedagogicznych (wypełnienie *Arkusza obserwacji* w załączeniu).
- Udział w spotkaniach z opiekunem uniwersyteckim oraz praktykantem w celu omówienia doświadczeń studenta podczas pobytu w szkole.
- Natychmiastowe komunikowanie się z opiekunem uniwersyteckim w razie problemów z praktykantem.